

Odyoloji ve Dil ve Konuşma Terapisi Öğrencilerinin HIV/AIDS Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi*

Seda KETEN**, Çiğdem ERYILMAZ CANLI***, Fadime Aybüke KILIÇ****

Öz

Amaç: Odyoloji ve dil ve konuşma terapisi öğrencileri, mesleki hayatlarında doğrudan ya da dolaylı olarak, HIV/AIDS'li hastaların tedavi süreçlerinde önemli roller üstlenebilir. Bu öğrencilerin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesi, ilgili mesleklerdeki uygulamalar için önemli olabilir. Bu çalışma, odyoloji ile dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyi ve tutumlarını değerlendirilmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu çalışma nicel bir çalışma olup çalışma, yaşları 18 ve üzeri olan, odyoloji ve dil ve konuşma terapisi bölümlerinde öğrenim gören toplam 191 öğrenciden oluşan gönüllü bir katılımcı grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerin 153'ü kadın, 38'i erkektir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan "Katılımcı Bilgi Formu" ile "AIDS Bilgi Ölçeği (ABÖ)" ve "AIDS Tutum Ölçeği (ATÖ)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. İlgili dökümanlar öğrencilere online olarak iletilmiş ve veriler online olarak toplanmıştır. Verilerin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonucunda öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ile HIV/AIDS bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir ($p < 0,05$). Anne eğitim düzeyi arttıkça bilgi düzeyi de artmıştır. AIDS'i daha önce duyan ve bu konuda bir şeyler okuyanların bilgi düzeyleri anlamlı derecede daha iyi olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Metropolde büyümüş olan öğrencilerin AIDS tutum ölçeğinden aldıkları puan anlamlı derecede daha iyidir ($p < 0,05$). Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri ile odyoloji bölümü öğrencileri arasında HIV/AIDS hakkındaki bilgi ve tutum ile ilgili anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sonuç: Araştırma sonucunda dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri ile odyoloji bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS hastalığı hakkında daha fazla bilgiye ihtiyacı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin birçoğu bu hastalık hakkında olumsuz tutum sergilemiştir. Eğitimcilerin HIV/AIDS ile yaşayan bireylere yönelik önyargıların aşılmasını sağlayacak şekilde öğrencilerine eğitim vermesi gerektiğini ve bu konuyla ilgili eğitimlerin de müfredata dahil edilmesi gerektiği görüşüyoruz.

Anahtar Sözcükler: HIV/AIDS, dil ve konuşma terapisi, odyoloji.

Evaluation of Audiology and Speech and Language Therapy Students' Knowledge and Attitudes About HIV/AIDS

Abstract

Aim: Audiology and speech and language therapy students can play important roles in the treatment processes of patients with HIV/AIDS, directly or indirectly, in their professional lives. Determining the level of knowledge and attitudes of these students about HIV/AIDS may be important for practices in related

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş / Received: 28.02.2024 & **Kabul / Accepted:** 11.11.2024

DOI: <https://doi.org/10.38079/igusabder.1444354>

* Bu çalışma, 3 Mart Dünya İştme ve Odyoloji Profesyonelleri Günü I. Ulusal Kongresi'nde sözlü özet bildiri olarak sunulmuştur. Özet bildiri, bildiri kitapçığında yer alacaktır.

** Öğr. Gör., İstanbul Gelisim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-mail: sketen@gelisim.edu.tr [ORCID https://orcid.org/0009-0006-4771-6796](https://orcid.org/0009-0006-4771-6796)

*** Dr. Öğr. Üyesi, Yüksek İhtisas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-mail: cigdemeryilmazcanli@yiu.edu.tr [ORCID https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-5189-5495](https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-5189-5495)

**** Öğr. Gör., İstanbul Gelisim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Odyometri Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-mail: fakilic@gelisim.edu.tr [ORCID https://orcid.org/0000-0003-1523-7249](https://orcid.org/0000-0003-1523-7249)

ETİK BİLDİRİM: Çalışmanın etik kurul izni İstanbul Gelisim Üniversitesi, Etik Kurulundan alınmış (Tarih: 01/12/2024, Sayı: 2024-01) ve çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütülmüştür.

professions. This study aims to evaluate the level of knowledge and attitudes of audiology and speech and language therapy students about HIV/AIDS.

Method: This study is a quantitative study and was conducted on a voluntary participant group consisting of a total of 191 students aged 18 and over, studying in audiology and speech-language pathology departments. Of these students, 153 were female and 38 were male. 'Participant Information Form, AIDS Knowledge, and AIDS Attitude Scales' were used as data collection tools. The relevant documents were delivered to the students online, and the data were collected online. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$ in the comparison of the data.

Results: As a result of the study, a significant difference was observed between the level of education of the students' mothers and their level of HIV/AIDS knowledge ($p < .05$). As the level of mother's education increased, the level of knowledge also increased. The knowledge level of those who had heard about AIDS before and read about it was found to be significantly better ($p < .05$). Students who grew up in the metropolis had significantly better scores on the AIDS attitude scale ($p < .05$). There was no significant difference between the students of the department of speech and language therapy and the students of the department of audiology in terms of knowledge and attitude towards HIV/AIDS ($p > .05$).

Conclusion: As a result of the study, it was determined that students of speech and language therapy and audiology departments needed more information about HIV/AIDS. Most of the students had negative attitudes about this disease. We believe that educators should incorporate trainings on HIV/AIDS into the curriculum to help students overcome prejudices against individuals living with this disease.

Keywords: HIV/AIDS, speech and language therapy, audiology.

Giriş

İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü ya da Edinilmiş İmmün Yetmezlik Sendromu (HIV/AIDS), ilk olarak 1980'li yılların başlarında tanımlanmış, hızla birçok ülkeye yayılmış ve küresel bir sağlık sorunu haline gelmiştir¹. HIV/AIDS'in ilk görüldüğü tarihten bu yana yaklaşık 35 milyon kişinin hayatını kaybettiği bilinmektedir².

HIV/AIDS hastalığı, bireylerin bilişsel ve dilsel yeteneklerini, kaba ve ince motor becerilerini, psikolojik işlevsellik, beslenme, duygusal ve fiziksel sağlık gibi bütün sağlık bileşenlerini etkilemektedir³.

Perinatal dönemde HIV ile enfekte olan veya HIV'e maruz kalan çocuklarla HIV ile enfekte olmayan çocuklar arasında yapılan çalışmalarda, bu çocukların dil bozukluğu açısından yüksek risk altında olduğu saptanmıştır. HIV/AIDS salgınının başladığı günden bugüne kadar HIV ile enfekte bireylerde, hastalığın erken ya da geç dönemlerinde disfaji şikayetleri de görülmektedir⁴. Pediatrik HIV/AIDS hastalarında işitme bozukluğu en yaygın görülen engellilik türlerindedir.

HIV/AIDS'in dil, konuşma, yutma ve işitme üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda bu hastalığa hizmet veren sağlık profesyonelleri arasında odyolog ile dil ve konuşma terapistlerinin de yer aldığı görülmektedir. Dil ve konuşma terapisti ile odyologlardan oluşan 40 kişinin HIV/AIDS alanındaki bilgi, beceri, güvenlerinin araştırılması amacıyla yapılan çalışmada, dil ve konuşma terapistlerinin ve odyologların vaka gruplarında HIV/AIDS'li bireylerin sayısının giderek çoğaldığı kendilerini HIV/AIDS'li bireyleri yönetmeye dair yeterli bilgi, beceri ve güvene sahip olmadıkları şeklinde değerlendirdikleri görülmüş, bu konuda lisans eğitiminin iyileştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır³.

Odyoloji öğrencileri, işitme ve denge sisteminin sağlığı üzerine uzmanlık kazanırken dil ve konuşma terapisi öğrencileri ise konuşma, dil, ses, yutma bozukluklarına odaklanarak

linik becerilerini geliştirmektedir. Bu bağlamda, odyoloji ve dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin HIV/AIDS hakkında doğru bilgiye sahip olmaları, bu konuda olumlu tutumlar geliştirmeleri kritik bir öneme sahiptir. HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyleri ve tutumları, bu öğrencilerin profesyonel iş hayatında kendi uzmanlık alanlarındaki uygulamaları nasıl şekillendirebilecekleri ve hastalıkla ilişkili bozukluklara nasıl yaklaşacakları hakkında belirleyici bir rol oynayabilir.

Bu çalışma, odyoloji ve dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyi ve tutumlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Yapılan literatür taramasında Türkiye’de bu konuya ilişkin bir çalışmanın olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak diğer çalışmalara da kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Elde edilen bulgular neticesinde, odyoloji ve dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini ve tutumlarını değerlendirerek, ilgili alanlarda eğitim programlarının geliştirilmesine ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunulacaktır. Bunun yanı sıra hem akademik alanda hem de klinik uygulamalarda HIV/AIDS ile ilgili farkındalığı artırmak için önemli bir kaynak olacaktır.

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın örneklemini İstanbul ve Ankara’daki vakıf üniversitelerinin odyoloji ile dil ve konuşma terapisi bölümünde tam zamanlı olarak öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, yaşı 18 ve üstü olan, anket sorularını eksiksiz cevaplayan toplam 191 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Anket sorularını cevaplamaya gönüllü olmayan, yaşı 18’den küçük olan veya anket sorularını eksik cevaplayan öğrenciler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Katılımcı Bilgi Formu: Katılımcılar yaş, cinsiyet, üniversite bilgileri, büyüdüğü yer ve ebeveynlerinin eğitim durumuyla ilgili sorulardan oluşan katılımcı bilgi formunu doldurmuşlardır. Aynı form içerisinde AIDS ile ilgili 6 sorudan oluşmaktadır.

AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeği: Aydemir ve ark. (2018) tarafından geliştirilen bu ölçekte, 21 maddelik bilgi ölçeği ve 17 maddelik tutum ölçeği yer almaktadır⁵. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .90 olarak bulunmuştur. Bilgi ölçeği için katılımcılardan her bir maddeyi okuduktan sonra “Doğru”, “Kararsızım” ve “Yanlış” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Tutum ölçeği için beşli likert kullanılmış olup katılımcılardan “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma için İstanbul Gelisim Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan (24-01 sayılı/tarih:12.01.2024) izin alınmıştır. Katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırma verileri, online formatta toplanmıştır. Araştırma linki araştırmacılar tarafından öğrencilere ulaştırılmıştır. Ölçek formunun doldurulması yaklaşık 5 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Bu araştırma nicel bir tarama araştırmasıdır. Katılımcıların sosyodemografik bilgileri ile konuyla ilgili bilgi, tutum, farkındalıkla ilgili verilerine form ve anketler yoluyla ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programında yer alan uygun testlerden faydalanılmıştır.

Bulgular

Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1 de gösterilmektedir.

Tablo 1. Ankete katılan öğrencilerin sosyodemografik verileri ile ebeveynlerinin eğitim durumları hakkındaki betimsel veriler

		n	%
Yaş	18-25	173	90,6
	26-45	18	9,4
Cinsiyet	Kadın	153	80,1
	Erkek	38	19,9
Gelir Düzeyi	Düşük	10	5,2
	Orta	157	82,2
	Yüksek	24	12,6
Eğitim Kademesi	Lisans	181	94,8
	Ön lisans	6	3,1
	Yüksek lisans ve doktora	4	2,1
Öğrencisi Olunan Üniversite	İstanbul Gelişim Üniversitesi	1175	91,6
	Nişantaşı Üniversitesi	3	1,6
	Ankara Medipol Üniversitesi	8	4,2
	İstanbul Aydın Üniversitesi	5	2,6
Öğrencisi Olunan Bölüm	Dil ve Konuşma Terapisi	141	73,8
	Odyoloji	46	24,1
	Dil ve Konuşma Terapisi & Odyoloji	4	2,1
Öğrencisi Olunan Sınıf	Birinci sınıf	60	31,4
	İkinci sınıf	60	31,4
	Üçüncü sınıf	41	21,5
	Dördüncü sınıf	30	15,7
Büyüdükleri Yer	Kırsal bölge	15	7,9
	Kasaba	6	3,1
	Şehir	87	45,5
	Metropol (Büyükşehir)	83	43,5
Anne Eğitim Durumu	İlkokul/ortaokul	82	42,9
	Lise	59	30,9
	Üniversite	41	21,5
	Diğer	9	4,7
Baba Eğitim Durumu	İlkokul/ortaokul	53	27,7
	Lise	77	40,3
	Üniversite	57	29,8
	Diğer	4	2,1

Demografik bilgilerle beraber katılımcılara sorulan AIDS ile ilgili soruların cevapları betimsel olarak analiz edilmiştir. Katılımcıların AIDS ile ilgili bilgileri Tablo 2 de gösterilmektedir.

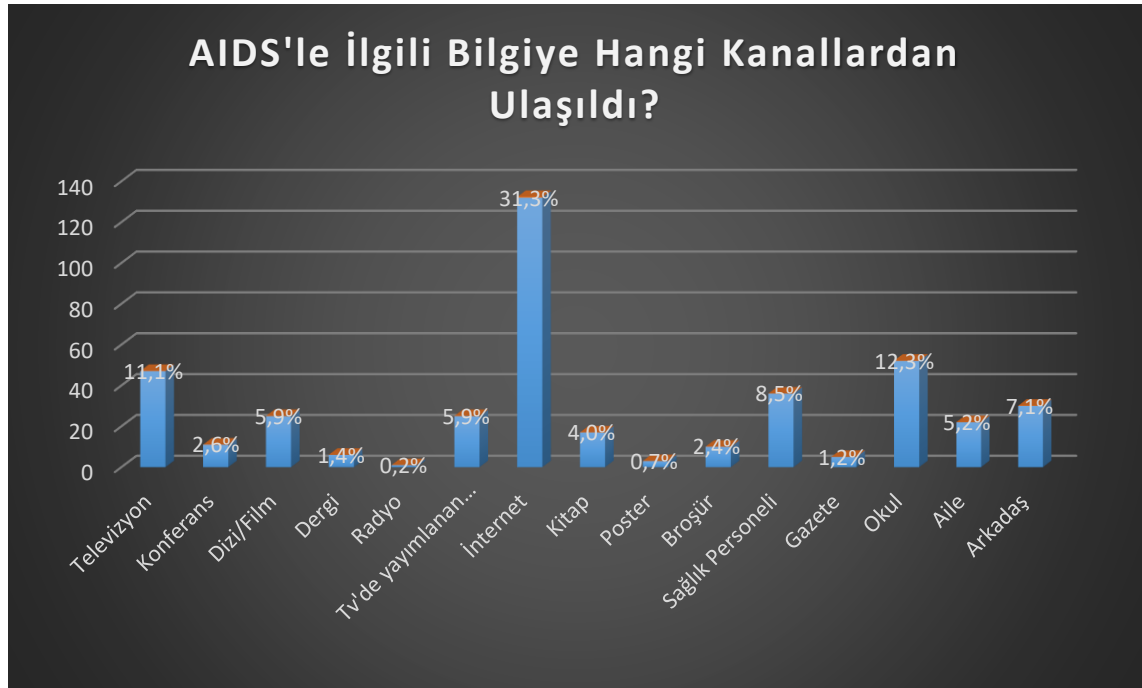
Tablo 2. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri yanıtlara ait bulgular

		n	%
Daha önce cinsel ilişkiniz oldu mu?	Evet	31	16,2
	Hayır	160	83,8
Herhangi bir cinsel yolla bulaşan hastalık için test yaptırınız mı?	Evet	6	3,1
	Hayır	185	96,9
AIDS için daha önce bir test yaptırınız mı?	Evet	4	2,1
	Hayır	187	97,9
AIDS hakkında daha önce hiçbir şey duydunuz mu?	Evet	157	83,1
	Hayır	32	16,9
AIDS hakkında daha önce hiçbir şey okudunuz mu?	Evet	114	59,7
	Hayır	77	40,3
AIDS hastası olan birini tanıyor musunuz?	Evet	10	5,2
	Hayır	181	94,8

Öğrencilerin AIDS'le ilgili bilgilere hangi kanallardan ulaştıklarını gösteren veriler Şekil-1'de sunulmuştur.

Buna göre bilgiye ulaşmada tercih edilen ilk kanal 132 (%31,3) kişiyle internettir. İnterneti, okul (%12,3) ve televizyon (%11,1) izlemektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin HIV/AIDS ile ilgili bilgiye hangi iletişim kanalı aracılığıyla ulaştığının analizi

Öğrencilerin AIDS bilgi anketinden aldıkları puanlar cinsiyete, büyüdüğü yere, okudukları bölüme, gelir düzeylerine ve sınıf kademesine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığında ise, bu değişkenlerde odyoloji bölümü ile dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Üzerinde durulan değişkenlerden biri de, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumudur. Bu değişkenler ekseninde analizler yapılmadan önce değişkenler “ilkokul/ortaokul, lise ve üniversite” olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Analiz sonuçları öğrencilerin AIDS bilgi düzeyinin annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir ($X^2_{(df=2;n=182)}=7,336;p<,05$). Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul/ortaokul mezunu olanlara oranla AIDS bilgi düzeyi anlamlı düzeyde daha yüksektir. Benzer şekilde, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi lise mezunu olan öğrencilere göre, AIDS bilgi düzeyi anlamlı seviyede daha yüksektir. İlgili bulgular Tablo 3 ve Tablo 4’da sunulmuştur.

Tablo 3. HIV/AIDS bilgi anketinden alınan toplam puanın anne eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ait bulgular

Değişken	Anne Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P
AIDS Bilgi Anketi Toplam Puan	İlkokul/ortaokul	82	88,59			
	Lise	59	82,45	2	7,336	0,026*
	Üniversite	41	110,35			

* $p<,05$

Tablo 4. Anne eğitim durumuna göre AIDS bilgi düzeyinin gruplar arası karşılaştırılmasına ait bulgular

AIDS Bilgi Anketi Toplam Puan	Anne Eğitim Durumu	n	S.T	S.O	U	z	p
	İlkokul/ortaokul	82	5999,50	73,16	2241,500	-0,746	0,455
Lise	59	4011,50	67,99				
İlkokul/ortaokul	82	4667,50	56,92	1264,500	-2,253	0,024*	
	Üniversite	41	2958,50				72,16
Lise	59	2623,00	44,46	853,000	-2,516	0,012*	
	Üniversite	41	2427,00				59,2

* $p<,05$

Katılımcıların babalarının eğitim durumları karşılaştırıldığında ise eğitim durumu ile AIDS bilgi seviyelerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır ($F_{(2,184)}= 1,785;p>,05$). Benzer şekilde daha önce cinsel ilişki deneyimlemiş ve cinsel ilişki deneyimlememiş katılımcılar arasındaki AIDS bilgi düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark saptanamamıştır ($p>,05$).

“AIDS hakkında daha önce bir şeyler duymuş ve okumuş olma” deneyimi bu çalışmada araştırılan değişkenler arasındadır. Yapılan Bağımsız Örneklem t-Test analiz bulgularına göre daha önce AIDS hakkında okuma yapmış olan katılımcıların ($\bar{x}=15,34$) AIDS bilgi düzeyi daha önce okuma yapmamış katılımcılardan ($\bar{x}= 13,51$) anlamlı seviyede daha yüksektir ($t_{189}=4,440; p< .001$). Paralel bir şekilde AIDS hakkında

duyuları olan katılımcıların ($\bar{x}=15,06$) duyuları olmayan katılımcılara ($\bar{x}=12,44$) göre AIDS bilgi anketinden aldıkları puan istatistiki anlamlılık düzeyinde daha yüksek olduğu Tablo 5 de gösterilmiştir ($t_{187}=4,850$; $p<,001$).

Tablo 5. Öğrencilerin HIV/AIDS hakkında bilgi düzeyinin HIV/AIDS'i Daha Önce Duyma ve Okuma Deneyimlerine Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

		t-Test					
AIDS Bilgi Ölçeği	AIDS Hakkında Daha Önce Bir Şey Okudunuz mu?	n	\bar{x}	s	t	Sd	p
	Evet	114	15,34	2,88	4,440	189	0,000***
	Hayır	77	13,51	2,67			
AIDS Bilgi Ölçeği	AIDS Hakkında Daha Önce Bir Şey Duydunuz mu?	n	\bar{x}	s	t	Sd	p
	Evet	157	15,06	2,87	4,850	187	0,000***
	Hayır	32	12,44	2,31			

*** $p<,001$

AIDS tutum anketinden alınan toplam puanın; cinsiyete, okunan bölüme, devam ettikleri sınıfa, büyümüş oldukları yere, gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Katılımcıların AIDS tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan büyümüş oldukları yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır ($X^2=(df=3;n=191)=7,546$; $p<,05$). Gruplar arası nasıl bir farklılaşma olduğunu tespit edebilmek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Test bulgularına göre kırsal bölge ve kasaba ile şehirde büyümüş olanlar arasında ($z= -,167$; $U= 892,000$; $p>,05$) ve benzer şekilde kırsal bölge ve kasaba ile metropol (büyükşehirde) büyümüş olanlar arasında ($z=-1,465$; $U=691,000$; $p>,05$) anlamlı bir farklılaşma yokken metropolde (büyükşehir) büyümüş olanların şehirde büyümüş olanlara göre AIDS tutum puanı anlamlı seviyede daha yüksek çıkmıştır ($z=-2,680$; $U=2752,500$; $p<,01$). Diğer bir deyişle metropolde (büyükşehir) büyümüş katılımcıların AIDS'e yönelik tutumu şehirde büyümüş olanlara göre daha olumludur. İlgili bulgulara ait veriler Tablo 6'da ve Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin büyüdüğü yere göre HIV/AIDS'e yönelik tutum anketinden aldıkları puanların gruplar arasında karşılaştırılmasına ait bulgular

AIDS Tutum Anketi Toplam Puan	Büyüdükleri Yer	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P
	Kırsal Bölge ve Kasaba	21	86,38			
	Şehir	87	86,39	2	7,546	0,023*
	Metropol (Büyükşehir)	83	108,51			

* $p<,05$

Tablo 7. Öğrencilerin büyüdüğü yere göre AIDS tutum anketinden aldıkları puanların gruplar arası karşılaştırılmasına ait bulgular

AIDS Tutum Anketi Toplam Puan	Büyüdüğü Yer	n	S.T	S.O	U	z	p
	Kırsal Bölge ve Kasaba	21	1123,00	53,48	892,000	-0,167	0,867
	Şehir	87	4763,00	54,75			
	Kırsal Bölge ve Kasaba	21	922,00	43,9	691,000	-1,465	0,143
	Metropol (Büyükşehir)	83	4538,00	54,67			
	Şehir	87	6580,50	75,64	2757,500	-2,680	0,007**
	Metropol (Büyükşehir)	83	7954,50	95,84			

** $p < .01$

AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeğinin, AIDS tutum ölçeği ve AIDS bilgi ölçeği alanlarından alınan toplam puan arasındaki ilişki incelenmiştir. Analiz bulgularına göre; AIDS tutum ölçeği ve AIDS bilgi ölçeği arasında pozitif yönde ve istatistiki anlamlılık düzeyinde ilişki vardır ($r = .213$; $p < .01$). AIDS'e yönelik tutum puanları arttıkça bilgi düzeyleri de artmaktadır. Bu durum AIDS'e yönelik olumlu tutum ile yüksek AIDS bilgi düzeyi arasında pozitif yönde ilişki olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu analiz bulgularına Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8. AIDS Tutum Ölçeği ve AIDS Bilgi Ölçeği arasındaki korelasyona ait bulgular

No	Değişkenler	n	\bar{x}	S	1	2
1	AIDS Tutum Ölçeği	191	14,60	2,94	1	0,213**
2	AIDS Bilgi Ölçeği	191	57,14	6,98	0,213**	1

** $p < .01$

Tartışma

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde HIV/AIDS'in işitme, yutma ve ses alanlarında sorun oluşturduğu görülmüştür⁶⁻⁸. Bu sorunlarla başa çıkmada odyologlar ve dil konuşma terapistleri gibi sağlık profesyonelleri önemli rol oynar. Bu iki uzmanlık alanı birlikte çalışarak HIV/AIDS'li bireylerin yaşam kalitesini artırmaya ve işlevselliğini daha iyi hale getirmeye yardımcı olur. Literatürü incelememizde Türkiye'deki odyoloji ile dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin HIV/AIDS ile ilgili bilgi ve tutumlarını araştıran herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Çalışma bu açıdan özgün değer taşımaktadır.

Hindistan'da hemşirelik öğrencileri arasında HIV konusunda yapılan çalışmada, katılımcıların HIV bulaşmasının sarılma, klozet, havlu, mutfak eşyaları paylaşma ve HIV enfekte hastalarla tokalaşma yoluyla mümkün olduğuna dair yanlış kaniye sahip oldukları bildirilmiştir⁹. Çalışmada ise örneklem grubunun önemsenecek kısmı bulaş yolu ile ilgili sorulara yanlış cevap vermiştir. Öğrencilerin HIV/AIDS bulaş yolları hakkındaki bilgi düzeyi düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar HIV/AIDS'in bulaş yolları konusunda daha fazla eğitime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Çalışmada anne eğitim seviyesi arttıkça AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin arttığı ortaya çıkmıştır. Savaşer'in yaptığı çalışmada da benzer sonuçla karşılaşmıştır¹⁰. Aynı zamanda çalışmada %27,2'lik bir grup HIV/AIDS'in aşısının olduğunu düşünmektedir. Çalışmalar sağlık profesyonellerinin birçoğunun HIV/AIDS'in bulaşma yolları hakkında yeterli bilgiye

sahip olamadığını göstermiştir. Çalışmada dil ve konuşma terapisi ile odyoloji bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi ve tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Cinsiyet ve yaşa göre bilgi düzeyleri arasında bir ilişki gözlenmemiştir^{11,12}. Elghazaly ve ark. yaptıkları çalışmada meslek grupları ile HIV bilgi düzeyleri arasında farklılık bulunmamıştır¹³. Aynı çalışmada kadın ve erkek katılımcılar arasında bilgi düzeyleri açısından farklılık gözlenmemiştir. Bilgiye erişimde ilk olarak sosyal medyayı kullanmışlardır¹³. Yapılan bir çalışmada görüldüğü gibi bu çalışmada da öğrenciler, bilgiye erişimde ilk olarak interneti kullanmaktadır¹¹. Çalışmada öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre HIV/AIDS hakkındaki bilgi farklılıkları arasında bir ilişki bulunmamıştır. Hadgu ve ark yaptığı bir çalışmada sınıf seviyelerinin artmasıyla birlikte artan bilgi seviyesi ile karşılaşılmıştır¹².

Bat-Chava ve ark yaptıkları çalışmada işitme engelli bireylerin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu ortaya çıkarmıştır¹⁴. Odyologlar ve dil konuşma terapistleri, işitme engelli bireylerin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeylerini artırmada önemli bir rol oynar. Odyologlar işitsel rehabilitasyon ve işitme teknolojileri uygulamaları ile birlikte işitme engelli bireylerin iletişim becerilerini geliştirebilir ve sağlıkla ilgili bilgilerin erişimini kolaylaştırabilirler. Bunun yanı sıra odyologlar ile dil ve konuşma terapistleri, işaret dili veya diğer alternatif iletişim yöntemlerini kullanarak HIV/AIDS eğitimini daha anlaşılır hale getirebilir ve bireylerin sağlık okuryazarlığını artırabilirler.

Çalışmada öğrencilerin HIV/AIDS'e karşı olumsuz tutumları gözlenmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda olumsuz tutumlarla karşılaşılmıştır^{15,16}. Bu çalışmada metropolde yaşayan öğrencilerin HIV/AIDS'li bireylere karşı tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bu öğrencilerin HIV/AIDS'li bireylere temas nedeniyle ön yargılarının azaldığına inanılmaktadır.

Sağlık çalışanlarının bilgi karmaşası, endişesi, korkusu, olumsuz tutumları HIV/AIDS hastalarını tedavi etmeyi reddetmelerine yol açmaktadır. Bu çalışmada katılımcıların %6.8'i "AIDS hastası olan birinin yanında kendimi rahat hissederim" sorusuna hiç katılmıyorum, %17,3'ü katılıyorum, %44'ü ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Khan ve ark yaptığı çalışmada (2019) odyolojiye özgü enfeksiyon kontrol prosedürleri için daha fazla eğitimin gerekli olduğu belirtilmiştir¹⁷. Maimaiti ve ark. 2018 yılında sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine yaptığı bir çalışmada bilgi puanlarının yüksek olmasına rağmen öğrencilerin olumsuz tutum sergilediğini ortaya koymuştur¹⁸. Daha yüksek bilgi puanı daha az olumsuz tutumlarla ilişkili değildir. Eğer bilgi belirsizse veya diğer bilgi kaynaklarıyla tutarsızsa bu durum daha da kötüleşebilir¹⁹.

Çalışmada odyoloji ile dil ve konuşma bozuklukları öğrencilerinin HIV'li hastalara yönelik tutumlarla ilgili soruları cevaplarken önemsenecek oranda "kararsızım" yanıtını seçtikleri görülmektedir. Bu çalışmanın oluşturduğu bazı doğal sınırlamalar vardır. HIV'li hastalara yönelik tutumlarla ilgili soruları yanıtlarken bazı öğrenciler sosyal olarak kabul edilebilir yanıtlar vermiş olabilirler. Bu bulgular, HIV'li kişileri sağlık çalışanlarının HIV farkındalığı eğitimine dahil etmenin değerini güçlendirmiştir.

Sonuç

Bu çalışmanın sonuçları göz önünde bulundurulduğunda dil ve konuşma terapisi öğrencileri ile odyoloji bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS ile ilgili daha fazla bilgiye erişime ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın sonucunda, HIV/AIDS'e yönelik tutum puanları arttıkça bilgi düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Öğrencilerin hastalığın bulaşmasına ilişkin ileri düzeyde eğitim alabilmeleri için eğitimcilerin öğrencilerin enfeksiyon korkusu ve HIV/AIDS fobisini ele almaları gerekmektedir. Eğitimciler öğrencilerin HIV/AIDS hastalarına yönelik önyarguları aşmalarına ve empati kapasitelerini artırmalarına yardımcı olmaya hazırlıklı olmalıdır. HIV/AIDS'in tüm yönleriyle ilgili eğitimin müfredatında açıkça yer alması ve öğretimin öğrencilerin ihtiyaçlarını yansıtması sağlanmalıdır. Böylece dil ve konuşma terapisi ve odyoloji bölümü öğrencilerinin mezun olduktan sonra performanslarının büyük ölçüde artacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Nubed CK, Akoachere JFTK. Knowledge, attitudes and practices regarding HIV/AIDS among senior secondary school students in Fako Division, South West Region, Cameroon. *BMC Public Health*. 2016;16(1):847. doi:10.1186/s12889-016-3516-.
2. Birleşmiş Milletler Ortak HIV/AIDS Programı [UNAIDS]. Communities At The Centre Defending Rights Breaking Barriers Reaching People With HIV Services. https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/2022-global-aids-update_en.pdf. Yayınlanma tarihi: 2022. Erişim tarihi: 12.02.2024.
3. Druck E, Ross E. Training, current practices and resources of a group of South African hospital-based speech-language therapists and audiologists working with patients living with HIV/AIDS. *South African Journal of Communication Disorders*. 2002;49(1):3-16. doi: 10.4102/sajcd.v49i1.213.
4. Meux MD, Wall SD. *Dysphagia in AIDS*. In: Bronwyn J, ed. Normal and Abnormal Swallowing: Imaging in Diagnosis and Therapy. 2nd end. New York: Springer New York; 2003; 243-259.
5. Aydemir N, Yakın İ, Arslan HS. AIDS Bilgi ve Tutum Ölçeklerinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin sınanması. *Psikoloji Çalışmaları*. 2018;38:73-93.
6. Khoza-Shangase K, Anastasiou J. An exploration of recorded otological manifestations in South African children with HIV/AIDS: A pilot study. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*. 2020;133:109960. doi: 10.1016/j.ijporl.2020.109960.
7. Piersiala K, Weinreb SF, Akst LM, Hillel AT, Best SR. Laryngeal disorders in people living with HIV. *American Journal of Otolaryngology*. 2022;43(1):103234. doi: 10.1016/j.amjoto.2021.103234.
8. Nel ED, Ellis A. Swallowing abnormalities in HIV infected children: An important cause of morbidity. *BMC Pediatrics*. 2012;12. doi: 10.1186/1471-2431-12-68.

9. Anvitha K, Raghavendraswamy K, Santhoshkumar A, Prashanth HL. A cross sectional study on awareness regarding pre and post exposure prophylaxis of HIV/AIDS among health care providers of McGann teaching hospital Shimoga Karnataka. *Journal of Public Health*. 2012;9(4):45.
10. Savaser S. Knowledge and attitudes of high school students about AIDS: A Turkish perspective. *Public Health Nursing*. 2003;20(1):71-79.
11. Pourjam R, Rahimi KKZ, Estebarsari F, et al. An analytical comparison of knowledge, attitudes, and practices regarding HIV/AIDS among medical and non-medical students in Iran. *HIV/AIDS - Research and Palliative Care*. 2020;12:165-173. doi: 10.2147/HIV.S242784.
12. Hadgu TR, Tekinsoy KP. Determining of knowledge level of nursing students on HIV/AIDS. *Nursing & Healthcare International Journal*. 2022;6(5):000274. doi: 10.23880/nhij-16000274.
13. Elghazaly A, AlSaeed N, Islam S, et al. Assessing the knowledge and attitude towards HIV/AIDS among the general population and health care professionals in MENA region. *Plos Medicine Collection*. 2023;18(7):e0288838. doi: 10.1371/journal.pone. 0288838.
14. Bat-Chava Y, Martin D, Kosciw JG. Barriers to HIV/AIDS knowledge and prevention among deaf and hard of hearing people. *AIDS Care*. 2005;17(5):623-634. doi: 10.1080/09540120412331291751.
15. Oyeyemi AY, Jasper US, Aliyu SU, Oyeyemiz AL. Knowledge and attitude of health professional students toward patients living with AIDS. *African Journal of Medicine and Medical Sciences*. 2012;41(4):365-371.
16. Bhagavathula AS, Clark CCT, Sharma R, Chhabra M, Vidyasagar K, Chattu VK. Knowledge and attitude towards HIV/AIDS in India: A systematic review and meta-analysis of 47 studies from 2010-2020. *Health Promotion Perspectives*. 2021;11(2):148–160. doi: 10.34172/hpp.2021.19.
17. Khan NB, Charles CR, Naidoo N, Nokubonga A, Mkhwanazi NA, Moustache HMTE. Infection prevention and control measures in audiology practice within public healthcare facilities in KwaZulu-Natal province, South Africa. *South African Journal of Communication Disorders*. 2019;66(1):1-14. doi: 10.4102/sajcd.v66i 1.636.
18. Maimaiti N, Tekin HH, Sener MM. Level of Knowledge and attitude towards HIV/AIDS among undergraduate students in Konya, Turkey. *Journal of Community Medicine & Health Education*. 2018;8(4). doi: 10.4172/2161-0711.1000624.
19. Currey CJ, Johnson M, Ogden B. Willingness of health-professions students to treat patients with AIDS. *Academic Medicine*. 1990;65(7):472-4.